

Připravila jsem pro vás malého pomocníka. Zkuste si odpovědět na otázky níže. Pomohou vám uvědomit si, jestli budete psát povídku, novelu nebo spíš román. Berte to jako takovou pomůcku pro úplného začátečníka. Nemusí se jednat o pomůcku zcela přesnou, ale v 85% fungovat bude celkem spolehlivě. V cvičení níže si zaškrtněte svou volbu.

4.2.2 Cvičení

POMOCNÍK – CO VLASTNĚ BUDU PSÁT?

Kolik (zásadních) konfliktů v knížce asi tak budete mít?

1 až 2 (povídka)

3 až 5 (novela)

6 a více (román)

Kolik postav celkem v příběhu asi tak plánujete (počítají se všechny postavy s výjimkou těch, které tvoří jen atmosféru, mají tedy podobnou roli jako komparz ve filmu)?

Max. 5 (povídka)

5 až 10 (novela)

11 a více (román)

Kolik hlavních postav do své knihy plánujete?

max. 2 (povídka)

3 až 5 (novela)

6 a více (román)

Když si vyplním tohoto pomocníka ke svému příběhu, dostanu tento výsledek:

Plánují: 6 a více (zásadních) konfliktů (román)

11 a více postav celkem (román)

max. 2 hlavní postavy (povídka)

Sami vidíte, že věci mnohdy nejsou úplně jednoznačné. Může vám vyjít kombinace povídka × novela × román. Tak co tedy píšete? Jde o to, že román klidně může mít 2 hlavní postavy a mnoho vedlejších, ale stejně tak může mít 5 hlavních postav. Proto je třeba přidat výše uvedeným volbám ještě důležitost. Ze všeho největší váhu má počet konfliktů, proto jsem tuto možnost umístila na první místo. Na druhém je celkový počet postav v celé knize a na třetím místě pak počet hlavních postav.

V mém případě je výsledek podle důležitosti tedy román × román × povídka a tak je velká pravděpodobnost, že budu psát román. Kdyby vám vyšlo například pořadí novela (konflikty) × povídka (celkově postav) × povídka (hlavní postavy), má největší váhu novela a bude to pro vás znamenat, že s velkou pravděpodobností míříte k novele, ale zároveň vás tento výsledek také upozorňuje, že trochu hrozí, že se možná budete pohybovat na hraně mezi rozsáhlejší povídkou a kratší novelou. Může vám to pomoci zaměřit svou pozornost směrem k novele a snažit se text rozvíjet tak, aby novela skutečně vznikla (tedy aby byl text rozsáhlejší, než v případě, že byste psali povídku). U výsledků, které vám tento pomocník přinese, je tedy třeba trochu přemýšlet, protože málokdy budou zcela jednoznačné (román × román × román). Je tomu tak proto, že literaturu nelze zavřít do tabulek. Není to zkrátka matematika, kde jedna a jedna jsou dvě.

Je možné ještě přidat i variantu, kolik dějových linek v knize plánujete, ale má zkušenost z práce s autory je taková, že málokterý autor toto dopředu ví. Dějové linky se často odvíjejí od konfliktů. Nově vymyšlený konflikt tak může (ale nemusí) otevří-

tdalší dějovou linku apod. Nicméně kdo by eventuálně opravdu pracoval velice systematicky a své dějové linky dopředu velmi precizně plánoval (já tak nepracuji, vždy si nechávám poměrně velký prostor pro inspiraci, fantazii, múzu...), nejčastěji to pak v literatuře funguje takto:

- 1 až 2 dějové linky = povídka
- 3 až 5 dějových linek = novela
- od 6 dějových linek výše = román

Z hlediska důležitosti budou dějové linky na třetím místě. Pořadí důležitosti pro určení pravděpodobné literární formy tedy bude celkově vypadat takto:

- Počet konfliktů
- ☞ Celkový počet postav
- ☞ (Počet dějových linek)
- ☞ Počet hlavních postav

Ještě mi nedá, abych se nezastavila u nešťastné varianty, která skutečně vyjít může, a to:

Povídka × novela × román

Když se nad výsledkem zamyslíte a vezmete v úvahu, že pořadí je dle důležitosti, je celkem jasné, že román asi nepíšete. Budete se pohybovat někde na hranici mezi povídkou a novelou. Stojí za to podívat se, proč se vám vůbec román ve výčtu objevil. Zjistíte, že máte velký počet hlavních postav. I to je vážný důvod k zamyšlení, protože je otázkou, jestli tak velký počet postav opravdu potřebujete. Vzpomeňte si na první díl této učebnice, kde jsem psala, že lepší je jeden žralok než dvě barakudy. Čím větší počet hlavních postav, tím náročnější knížku napsat. Postavy se budou vzájemně oslabovat nebo na sebe různě strhávat pozornost. Dobře vystavět jednu plastickou a věrohodnou postavu je pro začínajícího autora víc než dost náročné, natož jich dobře vybudovat šest. Pomocník

vám tak může poměrně hezky ukázat určitou chybu nebo řekněme nevhodnou disproporci. Tu pak stačí upravit a hned jste blíže jednoznačnému cíli.

S použitím tohoto pomocníka většina z vás v tuto chvíli už ví, co bude s velkou pravděpodobností psát. Je to pro vás orientační informace a také to znamená, že byste se právě tuto literární formu měli skutečně snažit napsat. Pokud například někomu vyšel román, pak ví, že se může opravdu hodně rozepsat, může rozvíjet hodně dějových linek a pracovat s mnoha postavami (protože román, to je taková košatá koruna stromu). Na druhou stranu, pokud vám vyšlo, že píšete s velkou pravděpodobností povídku, berte to v úvahu a zbytečně se nerozpovídávejte. Hlíďte slova i věty, pracujte s vědomím, že zkratka nepíšete román. Budete-li takto s pomocníkem pracovat, mohl by vám velice dobře posloužit.

Co je to?

Povídku, novelu a román od sebe neodlišuje jen počet stran, ale zejména množství konfliktů, počet postav a dramatických situací. Povídka je jako melodie, román je jako symfonie. Novela je více než pouhá melodie, zdaleka to však ještě není symfonie. Také můžeme říci, že román je košatá koruna stromu, novela je takový malý a teprve rozvíjející se stromeček jen s několika větvičkami a povídka je proutek z vrby.

Ráda bych ještě zmínila cosi, na co můžete narazit v české odborné literatuře ze 70. a 80. let. Píše se tu, že hlavní postava se v novele nevyvíjí. Dovolím si konstatovat, že to dnes už dávno neplatí a hlavně, není to podmínkou. Například v americké současné literatuře se hlavní postava v novele vyvíjí poměrně často, neboť vývoj hlavních postav je tu považován za základ dobrého příběhu. A protože novela je tu chápána jako dobře napsaný příběh většího

formátu, nikdo nepochybuje nad tím, že se v ní hlavní postavy vyvíjejí. Na druhou stranu v české literatuře existuje nejedna novela, kde se hlavní postava nevyvíjí, vstupuje do novely jako hotový charakter a během vyprávění se nemění. Ze zkušenosti bych řekla, že současná americká škola na vývoji hlavních postav v novele více méně trvá. Česká škola, z mého úhlu pohledu, na něm netrvá vůbec a umožňuje v dnešní době přístup prakticky obojího druhu dle autorova rozhodnutí. Aby toho zmatku okolo novely nebylo málo, v ruské literární vědě můžete například narazit na to, že se tu jako „novela“ označují například krátké Čechovovy prózy. Někdy jde literární věda různých národních škol až tak daleko, že považuje novelu v podstatě za druh povídky. Co z toho plyne pro vás? Literatura není záležitost příliš exaktní a různé školy se v různých zemích ve své teorii liší (a každá země má svůj, vlastní, specifický literární vývoj).

Mimochodem, americký lektor a univerzitní profesor Jerry Cleaver se nejednou nechal veřejně slyšet, že má mezi svými studenty velké množství absolventů univerzit v oboru americké literatury, většina z nich se dokonce honosí akademickými tituly. Jsou to lidé, kteří bravurně ovládají poslední a nejmodernější definice literárních žánrů a forem a znají perfektně literární vědu, včetně veškeré americké literatury. Myslíte, že píšou lépe, než jiní studenti a kurzisté? Cleaver potvrzuje, že nikoliv. Sám výslovně říká, že perfektní znalost literární vědy a teorie, stejně jako literatury, z nikoho spisovatele neudělá. Je tedy na vás, jak moc do hloubky studia literární formy a žánru půjdete, ale věřte mi, že úspěch tkví více v četbě a v trénování samotného psaní, než v čemkoliv jiném. Nejsem příznivcem neznalosti, ale domnívám se, že bravurně teorii novely a románu ovládat nemusíte, abyste se je mohli naučit bravurně psát. Je třeba hodně novel přečíst, pokud je chcete psát (nebo románů, chcete-li se stát romanopiscem) a je nutné znát základní literární řemeslo. Literární řemeslo je právě to, co v této knížce spolu děláme. Oproti tomu literární věda je

mnohem komplexnější, složitější a jde do větších podrobností, než literární řemeslo, které je spíše souborem užitečných rad pro autory. Literární vědu ovládat nemusíte, abyste mohli dobře psát.

O čem se nemluví

Nemusíte ovládat literární vědu, abyste se mohli naučit bravurně psát novelu nebo román. Je třeba hodně novel přečíst, pokud je chcete psát (nebo románů, chcete-li se stát romanopiscem) a je nutné znát literární řemeslo.

Co je to?

Literární řemeslo je právě to, co v této knížce spolu děláme. Oproti tomu literární věda je mnohem komplexnější, složitější a jde do větších podrobností, než literární řemeslo, které je spíše souborem užitečných rad pro autory. Literární vědu ovládat nemusíte, abyste mohli dobře psát.